

VIỆN KHOA HỌC THỐNG KÊ 30 NĂM PHÁT TRIỂN

Tăng Văn Khiên^(*)

Ngày 3 tháng 1 năm 2006, Viện Khoa học Thống kê tổ chức trọng thể lễ kỷ niệm 30 năm ngày Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê quyết định thành lập Viện Nghiên cứu Khoa học Thống kê và Thông tin Kinh tế. Qua một số lần thay đổi tên gọi và từ năm 1994 đến nay, theo Quyết định số 98/TCTK-QĐ ngày 12-7-1994 của Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê ban hành Điều lệ về tổ chức và hoạt động của Viện, tên chính thức gọi là Viện Nghiên cứu Khoa học Thống kê (viết gọn là Viện Khoa học Thống kê).

Trải qua ba mươi năm xây dựng và phát triển, qua nhiều thăng trầm, các thế hệ cán bộ của Viện Khoa học Thống kê đã không ngừng phấn đấu xây dựng Viện trở thành một cơ quan nghiên cứu khoa học đầu ngành thực hiện 4 chức năng: nghiên cứu khoa học, thông tin khoa học, quản lý khoa học và tham gia đào tạo nâng cao nghiệp vụ cho cán bộ trong ngành Thống kê.

Nhớ lại những ngày đầu thành lập Viện Khoa học Thống kê và Thông tin Kinh tế trên cơ sở hợp nhất các đơn vị: Phòng Thống kê nước ngoài, Tổ toán kinh tế và Tổ cải tiến với 21 cán bộ có trình độ đại học và trên đại học được đào tạo từ các trường đại học, các viện nghiên cứu khoa học trong và ngoài nước. Điều kiện làm việc khó khăn, hướng nghiên cứu chưa rõ nét, kinh nghiệm còn ít. Nhưng với đội ngũ cán bộ trẻ trung giàu nhiệt huyết, Viện đã thử nghiệm một số hướng nghiên cứu

như xây dựng hệ thống chỉ tiêu thống kê và hạch toán; nghiên cứu các vấn đề lý luận và thực tiễn về điều tra chọn mẫu; nghiên cứu phân tích và dự báo thống kê trên cơ sở ứng dụng các phương pháp toán. Cuối năm 1980 Viện đã phối hợp với các đơn vị trong Tổng cục tổ chức thành công Hội nghị khoa học thống kê lần thứ nhất. Trong thời gian này, Tổng cục Thống kê đã có nhiều biện pháp hữu hiệu nhằm tăng cường và củng cố Viện, tạo tiền đề cho những phát triển sau này.

Từ năm 1980, Tổng cục cho phép Viện Khoa học Thống kê mở tài khoản và con dấu riêng để giao dịch về hoạt động khoa học và đặc biệt từ năm 1983 Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê đã có quyết định chuyển Viện từ đơn vị hành chính sang đơn vị sự nghiệp và sau đó Viện Khoa học Thống kê trở thành một đơn vị khoa học nằm trong mạng lưới các cơ quan khoa học do Ủy ban Khoa học và Kỹ thuật (nay là Bộ Khoa học và Công nghệ) quản lý và cấp kinh phí hoạt động. Có thể khẳng định đây là tiền đề hết sức thuận lợi cho Viện phát triển.

Về mặt tổ chức bộ máy, ngoài việc tăng cường củng cố các bộ phận nghiên cứu, đã thành lập thêm 2 bộ phận: Thông tin khoa học thống kê (năm 1981) và quản lý khoa học thống kê (năm 1983) nhằm một mặt kịp thời phổ biến cung cấp thông tin về khoa học thống kê cũng như các khoa học khác có liên quan cho độc giả trong và ngoài ngành, đồng thời hướng dẫn các đơn vị trong Tổng

^(*) Phó giáo sư, tiến sĩ, Viện trưởng Viện Khoa học Thống kê

cục và địa phương đẩy mạnh hoạt động nghiên cứu.

Thời kỳ 1980 - 1994, Viện Nghiên cứu Khoa học Thống kê đã thực sự trở thành đầu mối về hoạt động khoa học của toàn ngành. Trước hết Viện đã phối hợp với các đơn vị trong Tổng cục, các cục thống kê tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương, một số viện nghiên cứu khoa học và trường đại học thực hiện thành công 4 đề tài khoa học cấp nhà nước: "Từng bước hoàn thiện và hiện đại hoá hệ thống thông tin thống kê Nhà nước đến năm 2000" mang mã số 48.05.05, "Phân tích, đánh giá và dự báo mức sống của tầng lớp dân cư nước ta đến năm 2000" mang mã số 70.01.01.04, "Tin học hoá phân hệ thống kê công nghiệp" mang mã số 48A.05.03 và "Nghiên cứu cơ sở lý luận và thực tiễn để hoàn thiện hệ thống thông tin thống kê nước ta trong điều kiện mới" mang mã số 98A.01.05.

Cùng với 4 đề tài cấp nhà nước, gần 20 năm đầu mới thành lập Viện Khoa học Thống kê cùng các đơn vị trong Tổng cục và các cục thống kê tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương đã tổ chức nghiên cứu gần 100 đề tài cấp tổng cục và cơ sở góp phần giải quyết những vấn đề nghiệp vụ bức xúc của ngành, nhất là sau năm 1986, khi nước ta thực hiện đường lối đổi mới, cải cách mở cửa và hội nhập kinh tế đặt ra cho ngành Thống kê nhiệm vụ đổi mới công tác nghiệp vụ. Trước thực tế đó Viện Khoa học Thống kê đã bố trí nhiều đề tài nghiên cứu đổi mới hệ thống chỉ tiêu thống kê, cải tiến phương pháp thu thập số liệu theo hướng tinh giảm chế độ báo cáo, tăng cường điều tra, đặc biệt là đẩy mạnh ứng dụng điều tra chọn mẫu cho phù hợp với cơ chế thị trường. Trong đó có đề tài nghiên cứu ứng dụng

phương pháp thu thập thông tin thực thu theo hộ thay thế điều tra năng suất lúa theo bản đồ giải thửa trước đây. Đặc biệt những năm của thập kỷ 90 thế kỷ 20 Viện đã phối hợp với Vụ Cân đối Tài chính Ngân hàng (nay là Vụ Hệ thống Tài khoản Quốc gia) tổ chức nghiên cứu áp dụng hệ thống tài khoản quốc gia (SNA) thay thế hệ thống các bảng cân đối kinh tế quốc dân (MPS) đã được nhà nước cho đưa vào áp dụng trong toàn ngành từ năm 1993.

Cùng với sự trưởng thành về hoạt động, Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê có Quyết định số 98/TCTK-QĐ ngày 12-7-1994 phê duyệt Điều lệ về tổ chức và hoạt động của Viện Khoa học Thống kê. Đây là văn bản pháp lý quan trọng quy định rõ chức năng nhiệm vụ hoạt động của Viện tạo cơ sở từng bước phát triển. Ngày 24-10-1996, Thủ tướng Chính phủ đã ra Nghị định 782/TTg về sắp xếp lại cơ quan nghiên cứu khoa học trong cả nước. Theo quyết định này, trong 263 cơ quan nghiên cứu khoa học có mặt lúc đó chỉ có 41 viện trong đó có Viện Khoa học Thống kê được xếp vào viện loại 1 được Nhà nước cấp toàn bộ kinh phí bộ máy và hoạt động.

Từ năm 1995 đến nay hoạt động nghiên cứu khoa học, thông tin, quản lý và đào tạo từng bước đẩy mạnh. Về nghiên cứu khoa học ngày càng bám sát phục vụ công tác nghiệp vụ của Tổng cục. Tính đến nay Viện Khoa học Thống kê đã tổ chức triển khai nghiên cứu trên 150 đề tài cấp tổng cục và cơ sở và thực hiện một số cuộc điều tra gắn kết với công tác nghiệp vụ, trong đó nổi bật nhất là: nghiên cứu xây dựng phương pháp cập nhật doanh nghiệp, xây dựng hệ thống chỉ tiêu thống kê quốc gia, nghiên cứu hệ thống chỉ tiêu và phương pháp thu thập thông tin ở các cơ quan nghiên cứu khoa học

và triển khai, kết quả nghiên cứu đã được Bộ Khoa học và Công nghệ sử dụng phục vụ cho Trung ương Đảng hoạch định chính sách phát triển khoa học trong thời kỳ mới; nghiên cứu thử nghiệm phương pháp tính nhiều chỉ tiêu thống kê mới như chỉ số phát triển con người (HDI), phương pháp tính năng suất các nhân tố tổng hợp (TFP), tính giá trị sản phẩm trên một hecta đất nông nghiệp, nghiên cứu cơ sở lý luận và thực tiễn và nguyên tắc để xây dựng Luật Thống kê,...

Về công tác thông tin khoa học thống kê, hàng năm đã xuất bản 6 số thông tin khoa học thống kê định kỳ, 4 số chuyên san và nhiều ấn phẩm thông tin khác đáp ứng nhu cầu tra cứu tham khảo của cán bộ trong và ngoài ngành. Tờ Thông tin khoa học thống kê là tài liệu tham khảo tốt cho giáo viên, sinh viên và cán bộ nghiên cứu.

Công tác quản lý khoa học cũng từng bước được chấn chỉnh góp phần thúc đẩy các hoạt động khoa học. Hợp tác khoa học và đào tạo bước đầu được chú ý.

Bước sang thiên niên kỷ mới hoà chung với sự nghiệp đổi mới quản lý của cả nước, Viện Khoa học Thống kê đã xây dựng đề án "Đổi mới hoạt động khoa học thống kê" và đã được Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê phê duyệt theo Quyết định số 416/2004/QĐ-TCTK ngày 30 - 6 - 2004. Trong đề án này, chúng ta đã đầu tư công sức trí tuệ đánh giá đúng đắn những mặt được, mặt chưa được của công tác khoa học trong thời gian qua, đồng thời vạch ra được những phương hướng nhiệm vụ cũng như biện pháp để đẩy mạnh hơn nữa hoạt động khoa học phục vụ thiết thực cho công tác thống kê trong tình hình mới. Tiếp đó ngày 1-12-2004 Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê đã có Quyết định số 870/2004-QĐ quy định chức năng nhiệm vụ cũng như cơ cấu tổ chức bộ

máy của Viện Khoa học Thống kê phù hợp với điều kiện hiện nay. Theo quyết định này, Viện được giao nhiệm vụ quản lý khoa học và thông tin khoa học toàn ngành và cơ cấu tổ chức bộ máy gồm 3 phòng: Nghiên cứu Thống kê và Tin học, Quản lý Khoa học và Đào tạo; Tổ chức Hành chính và Trung tâm Thông tin Khoa học Thống kê với số lượng biên chế là 26 người.

Với những thành tích đạt được trong hoạt động khoa học thống kê 30 năm qua, Viện Khoa học Thống kê đã được Nhà nước tặng thưởng Huân chương lao động hạng ba nhân dịp kỷ niệm 25 năm thành lập Viện (2001), cùng với nhiều bằng khen của Tổng cục Thống kê và Bộ Khoa học và Công nghệ.

Về cá nhân, một đồng chí lãnh đạo được Nhà nước tặng thưởng huân chương lao động hạng ba, một số cán bộ được tặng Bằng khen của Thủ tướng Chính phủ, bằng khen của Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê và Bộ Khoa học và Công nghệ. Đặc biệt từ năm 1996 lại đây Bộ Khoa học và Công nghệ đã 4 lần tặng Huân chương vì sự nghiệp khoa học và Kỷ niệm chương cho nhiều cán bộ khoa học của ngành, trong đó riêng Viện đã có 18 cán bộ công chức được hưởng vinh dự đó.

Tóm lại, chặng đường 30 năm qua, được sự quan tâm của lãnh đạo Tổng cục và Bộ Khoa học và Công nghệ, Viện Khoa học Thống kê đã không ngừng phát triển về các mặt: hoàn thiện chức năng nhiệm vụ, cơ cấu tổ chức bộ máy, tăng cường trang thiết bị, nâng cao trình độ nghiệp vụ chuyên môn điều đó đã góp phần quan trọng vào việc nâng cao trình độ khoa học thống kê từng bước vươn lên để dần dần tiến kịp thống kê các nước trong khu vực, thực hiện quá trình hội nhập thống kê quốc tế■